

SZÉKELY-UDVARHELY

— AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA —

— A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TARSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE —

Megjelen hatenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egy évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egylett tagok egész évre 5 K, tisztek, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
B E T E G H P A L
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és elhatározások küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér sor a 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postakaraképztári csekk- és kiírás 10.189. szám

Válság előtt.

Irta: Ugron Gábor.

Az uralkodás művészete hagyni a népeket önmagukat saját természetük, érdekeik és céljaik szerint kormányozni. A parlamentaris kormányformát a bölcsesség számára tervezte és szervezte a százados gyakorlat.

Mit ér Magyarországnak, hogy önkormányzata ösödök óta törvény, és százados gyakorlat, hogy Európa után minden nép a parlamentaris kormányformára tér, ha századok multáival, az általános irányzat dacára, fejlődését az gátolja, biztonságát az rongálja, hogy az államhatalom birtokosai nem tudnak sem az ország önállóságába, sem alkotmányos életébe belenyugodni. Időről-időre meg kell állnia a nemzetnek, mint a karavánuak, hogy megvédelmezze századokon át szállítandó vagyonát, céljához nyitva tartsa utját, és megőrizze saját életét keserves, sorvasztó harcok által.

Elmaradottságunkból vádat kovácsolnak éppen azok, a kik igaz, egyenes utunkban feltartóztatnak és részben ki is fosztanak. A törvény szabad mozgást biztosít, védelmet ígér, alkalmat kínál. Az udvari politika idegen érdekek sorompói közé akarja szorítani életünk nyilvánulását, cselekvésünk minden mozdulatát, hogy legyünk hasonló az osztrákokhoz, a kiktől mindig különböztünk, a kiktől vérmérsékletünk, multunk, hagyományaink, céljaink megkülönböztetnek és el is választanak. Fejlődésünket oltalomban nem részesítik, hanem gyanakvással felügyelik, békóba verik.

A természet kincsei hazánk hegy-völgyein ránk várakoznak, a tudomány csodás eredményei új eszközökkel szerelnek fel minket, módszereket nyújtanak, hogy kincseinket észszel és munkával birtokba és használatba vegyük. Nincs másra szükségünk, mint állandó biztonságra és szabadságra, hogy saját erőviszonyaink és szükségseink szabják meg a kereset és kínalat, a munka és tőke, az értékképződés és az áralakulás törvényeit. De éppen ezektől vagyunk eltiltva. Éppen ezekben hajtának idegen, ellentétes érdekek igájába, éppen ezekben hiányzik szabadságunk. Saját alkotmányunk intézkedéseit, saját királyi hatalmunknak állami és nemzeti érdekeink hathatósabb védelmére adott diszkrecionális hatáskörét használják arra, hogy azon, mint egy ré-

sen át, belemarkoljanak a törvényhozás munkájába, az államkormányzás gépezetébe, indító és mozgató erőátteleit elvágják és hol a szabályos működést, hol az egész munkát megállítják.

Mi ok van most válságra? A nemzet olyan jognak akar érvényt szerezni, mely 1867 óta többször el volt törvényben ismerve. Kereste a kartellbank alakjában a kiegyenlítést, pedig Magyarország egész joga a külön bankhoz kétségtelen. A bankkérdés ekként áll: Magyarországnak joga és érdeke a külön bank, Ausztriának érdeke csakis a közös bank, de joga a közösséget reánk erőszakolni nincs és nem volt.

Józan ész és igazság szerint a közös uralkodó nem pártolhatja az érdeket a jog és érdek ellen, hanem keresnie kell kötelességét, hogy miként lehet a két érdeknek párhuzamos medret biztosítani és ezáltal Magyarország jogát érvényre emelni, népét megnyugtani. A két állam egyazon uralkodója nem lehet egyiknek jog nélkül is oltalma, a másiknak a jog dacára is alárendelője. A szegényebb állam a szabadságversenyben elvérzik. Ha törvényei nem adnak is meg az eszközöket, a szegényebb és gyöngébb állam köteles törvényhozással állal még akkor is oltalomban részesíteni polgárait a gazdagabbnak kizsákmányolása ellenében. Ezt elismerik, mikor Tirol vámot vet a magyar gabonára, mikor Dalmácia vámmentesen hoz be a vámterületre kukoricát, hanem akkor nem látnak és nem hallanak, mihelyt Magyarország nagyban és egészben hasonlót kíván. A válságnak lefolyását nem engedik a természetes lejtés utjaira, hanem mesterséges utra terelik duzzasztás által. Pedig a felgyülemelő nehézségek nemcsak a magyar nemzet nehézségei lesznek, hanem az imperium nyomorusága is. Nemcsak Magyarország fog megbénulni, hanem sánta lesz Ausztria is. Nemcsak a magyarok lesznek tehetetlenek, hanem a császár is. Nemcsak a magyar állam kapcsolai nyilhatnak szét, hanem a pragmatika szankció kapcsolai is, mert a válság egyszer nagyobb mélységre és hatalmasabb magasságra, szélesebb területre özönölhetik el, mint előirányozva lön. Csak megindítása áll és marad a válsággágyártó nép vagy uralkodó kezében, hanem a vége — Isten kezében lesz mindig.

A felozlásnak indult Ausztriát a divide et impera kibékíthetetlen ellenségekre tagolta. A pillanat sikeréért örökön ható méreggel gyógykezelték. Most és ezután a bomblás elemibb erőkel fog dolgozni, mit se parancsszóval, se kérséssel feltartóztatni nem lehet.

Ezt látják és kétségbeesésből, szükség nélkül Magyarországon is lehetetlenné akarják tenni a parlamenti kormányzást, állandóvá a tagok adáz tusáját, pedig itt, a mi egyenlenség van, az mind az osztrák rothadás kihatása, nevelése.

Némi áldozattal, kevés jóakarattal a korona megkímélheti hazánkat is, önmagát is a válság veszedelmétől. Nem igazolható bünyös, merész vállalkozás a válságnak felduzzasztása, a kabinet-krízisnek parlamenti válsággá fejlesztése; valamint azon terv is, hogy nem parlamenti férfiak, eszközök által új állapotok idéztesse elő mestersegesen.

Ambíciózus fondorkodók, politikai kalandorok tanácsolhatnak ilyesmit, azonban a kiknek sok a veszteni valójuk, azok nem játszhatnak az alkotmányt és koronájukkal, mert az alkotmány adja hatalmukat és koronájuknak varázsát, alapját. Ha megdől az alapzat, ki tudná kiszámítani, hová gurul a csucs ékessége: a — korona.

— **Választási küzdelem.** Simkó József tanári kinevezése már közöltetett a hivatalos lapban, s így — mint lapunkat értesítik — teljes erővel megindult a választási küzdelem az oláhfalvi kerületben. — Nagy Andor budapesti bankigazgatóval, a hivatalos jelölttel szemben jelenleg hárman is tülekednek a mandátumért, persze kevés reményvel, mert a földmivelő székely nép hiven kitart jelöltje, Nagy Andor mellett, kinek nem csupán ingathatatlanságát, hanem függetlenségét politikájában, de áldásos közgazdasági tevékenységében is látják bizalmuk alapját.

Emberi Árpád tanáron kívül, ki már régebben környékezi a kerület választóit, ujabban még Dr Elekes Dénes székelykeresztúri ügyvéd és Tomori Jenő vidéki hírlapíró is felléptek, utóbbi mint a kisdud balpárt jelöltje. Nagy Andor a sok jelölt között erősen áll s megválasztása bizonyosra vehető, ami kívánatos is, mert a kerület eddigi képviselői után olyan férfiú kezébe kerül a mandátum, ki azt a székelység érdekében tudja és akarja is érvényesíteni.

A polgárság hálája.

Dr Vajda unneplése.

Székelyudvarhely város polgárságának sokáig emlékezetes ünnepe volt az a rövid pár óra, melyet sósmezői Dr Vajda Emil, jelenleg a győri főreáliskola érdemes tanára, az ottani zeneiskola nagytudású művész igazgatója körében töltött.

Polgárságunk valósággal önmagát becsülte meg és helyezte igen magas színvonalra, midőn minden képzeletet felülmuló, szívet-lelket örömmel betöltő lelkesedéssel, önzetlen szeretettel adott kifejezést odaadó, meleg érzelmeinek a vasárnap este, Barkóczy Albert Koronkay-féle éttermébe rögtönzött társasvacsorán, melyet Dr Vajda Emil tiszteletére a Székely Dalegylet égízte alatt rendezett.

Aki ezt a szűkebb körű illusztris társaságot megfigyelte, valóságos elragadtatással szemlélhette a polgári erények legszebbjét: a hálás elismerést, mely tartalmilag, valamint szívből és lélekben leírhatatlan gazdag vala. Aki ott volt és látta ezt az egyetértő meleg szeretetet, annak önkénytelenül lángra gyult szívében a polgárság iránt való határtalan tisztelet. S ebből következtetve, talán nem csalódunk, ha azt hisszük, hogy Székelyudvarhely város társadalmát egybe olvasztani, együtt működővé tenni, nem tartozik a lehetetlenségek közé. Csak az arra való készség, a vezető, irányító körök önzetlen, irigység nélküli való egyetértése szálljon sikra e nagyfőntosságú kérdés megoldására.

A székely testvéries barátságot, szeretetet hosszú évtized óta nem láttuk ily gyönyörűen megnyilatkozni és ily nagy arányokban kifejezésre juttatni. Bátran mondhatjuk, hogy Dr Vajda Emil jelenléte csodát mivel és álmokképez hasonló látványt, érzelmeket varázsolt elő s ama vágyakozással töltötte el az egyetértést ápoló szívet: vajha örökre megmaradna, állandósulna e pár pillanat közöttünk, hogy így testvéri kezet fogva, felvirágoztathassuk e székely anyavárost és annak minden közintézményét, mely végeredményben az egyesek boldogulását jelentené...

Küldöttség hívta meg az ünneplést a bankettre. Megérkezésekor szünni nem akaró lelkes éljenzéssel fogadta a közel száz tagból álló társaság, melynek sorában ott láttuk: Dr Valentik Ferenc orsz. képviselőt, Dr Sebesi János alispánt, Szobotha Rezső műszaki tanácsost, Dr Solymossy Lajos kir. főreálisk. igazgatót, Biró István főr. tanárt, Dr Ráczkői Sámuel járási tisztí főorvost, dalegyleti tb. elnököt, Soó Domokos h. polgármestert, Gyerkes Mihály áll. isk. igazgatót, Szentpétery Ferenc posta- és távirafőtiszt-

körül vessünk az iz-óp és orvosi méhfű magvaiból. Mindkettő mézélő, hasznos gyógynövény. Őszi hordásunk egyáltalán nincs. Biztosíthatjuk ha az őszi gabonaneműek közé apr.-májusban a tisztosfü vagy tarlóvirág, bonágó, fehér mezkerep; rétségekre a fehérlóherre, hanga magvait nagyobb mennyiségben szórjuk szét. Ősszel gazdag méhlegelőt biztosítanak, melyet még kiegészíthetünk a napraforgó tömegesebb természetével. Törökbuzával bevett táblák beszegélyezésére nagyon alkalmas a szépnek és hasznosnak összekötésével anyagiakban is nyerünk, de lelki örömeiket is szerzünk véle.

Magva kiváló baromfi eledel, olajtartalmáért külföldön nagyban termelik. Jó mézélőfa a Szibériából behozott borsófa. Akáchoz hasonló pillangós virágú fa, július és augusztusban tartósan virít. A takarmánynövények közül gazdagon mézélő még a zabos bükköny. Házi állataink legjobb téli tápláléka. Kérjük a mélyen tisztelt tagokat a takarmánynövény nagyobb felkarolására, mert leveleinek hónaljajtásából dusan hordanak a méhek.

Vármegyénk a középhordású vidékek sorába van beosztva, de ha ezen felsorolt s nagyjában hiányzó növény és fafélékkel a természet alkotásában segédkezett nyújtunk, azokat meghonosítjuk, rövid idő alatt átvarázsolhatjuk vidékeinket teljes virányuvá, következképp fáradságos munkánk után bőségesebb áldás fog mutatkozni. Éppen azért tisztelettel kérjük a méhészegyesület tagjait ezen, a méhlegelő javítását célzó, tervzetünk figyelmes átolvasására s a mennyiben a közös munkálkodásban részt óhajtanak venni, sziveskedjenek az egyesület titkáranál bejelenteni: hány drb egres, ribizli, vadgesztenye, közönséges, enyves, veres és japán akác; nemesített hársfa és borsófát szándékoznak jövő év tavaszán elültetni? Mily mennyiségű fehérlóher, tarlóvirág, baltacim, pohánka, izsóp, orvosi méhfű, zsálya, borágó, tarlóvirág, hanga, napraforgó növény magvakat kívánnak az egyesülettől elszórás és ültetés céljából átvenni. Tájékoztás szempontjából közöljük, hogy ezen növény magvakat és mézélőfákat a székelyföldi kirendeltség utján, a m. kir. földmivélsügyi kormánytól, egyletünk tagjai részére, kedvezményes árban fogjuk kérélmezni s önköltséges áron fogjuk a tagoknak rendelkezésre bocsátani. Jelentkezéseket kérjük e hó végéig megtenni. A jelentkezés kötelező.

II.

46—1909. szám.

Szives tudomásvétel végett értesítjük a méhészegyesület mélyen tisztelt tagjait, hogy egyesületünk a méz értékesítési díját ez időnyre kilónként 1.40 koronában állapította meg.

III.

47—1909. szám.

Tisztelettel kérjük a mélyen tisztelt tagokat, hogy addig is, míg illetékes helyen lépéseket tehetünk, a viasz és lép kereskedő házalók uszoraszerű eljárásainak korlátozása végett, sziveskedjenek a helyi községi előljáróságot megkérni, szólítsák fel az ilyen házalókat iparigazolványuk bemutatására. Hosszának oda, hogy lekészett méhcsaládok építményeit tulajdonosuk ne vesztgesse el pár

fillér értékű csereáruért, hanem egyesületünk javára vásárolják meg kilónként 1 K 20 f árban. Az így megvásárolt és beküldött lépépítményeket müléppé dolgoztatjuk fel s önköltséges áron a tagok rendelkezésére visszabocsátjuk. Felhívjuk figyelmüket fiasításos lépeknek azonnali kiolvasztására, hogy a költséghaladás fellépését meggátoljuk.

Szekelyudvarhely, 1909. szept. 1.
Gál Imre, László Domokos,
titkár. kir. táblalabiró, elnök.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága üléséből.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága, Ugron Ákos főispán távollétében, Dr Sebesi János alispán elnöklésével tartotta meg e havi rendes ülését tegnap délelőtt a tagok élénk részvételével. Az egyes előadók jelentéseit tudomásul vette. A tisztí főorvos, közigazgatási előadó jelentését Szabó Endre aljegyző, illetve Szabó Gábor tb. főjegyző olvasta fel. A tisztí főügyész helyét pedig Dr Pál Ernő városi tisztí ügyész, vármegyei tb. főügyész töltötte be.

Az alispáni jelentést Dr Paál Árpád főjegyző terjesztette elő, mely szerint egy évre érvényes utlevelet augusztus havában 120-at adtak ki. A közbiztonsági állapot feltüntetéséről adatok nem érkeztek be. A kivándorlásról szóló törvény 1-én életbe lépett és végrehajtásáról a szükséges intézkedéseket megtették abban a reményben, hogy a kitűzött cél minden irányban eléretik s valószínűleg rövid időn belül mutatkozni fog annak kívánatos hatása.

A közegészségi állapot általában kedvező volt. Hevenyfertőző betegségek csak szörványosan fordultak elő. A vármegyei közkórházban 198 beteget ápoltak.

A kir. tanfelügyelő jelentésével kapcsolatosan Vajda Ferenc kérdést intézett a kányádi ref. iskola államosítása ügyében s kijelentette, hogy azt az egyház nem kérte, sőt most a második tanítói állás betöltése iránt is lépéseket tettek. Rhédei János tanfelügyelő, miután a kezdeményezés nem az ő idejében történt, a kívánt felvilágosítást a jövő ülésen adja meg. E választ a bizottság egyhangulag tudomásul vette.

Szobotka Rezső műszaki tanácsos úgy a törvényhatósági, mint az állami uthalózatok állapotát kielégítőnek mondja.

Homolay Lajos p. ü. ig. helyettes pedig az állami adók befizetési eredményéről tett jelentést. Egyenes adóban 941 K 30 f, hadmentességi díjban 47 K 86 f, dohányjüvedékben 880 K 50 f több, bélyeg és jogilletékben 1298 K 82 f kevesebb folyt be, mint a mult év hasonló havában. Elszomorító jelenség azonban, hogy fogyasztási és italadóban 16870 K 95 fillérrel folyt be több, mint a mult év hasonló havában. Ez a társadalom ijesztő mértékben való súlyedését igazolja.

Révfy Zoltán kir. ügyész a fogházak ügyéről és a letartóztatott egyének számáról, Zonda József tvh. kir. főállatorvos pedig az állategészségügy nagyon kedvező voltáról számolt be.

Közigazgatási előadónk jelentése azonban siralmas képet tár elé takarmány hiánya miatt. A marha árak felénél is alább szállottak és javasolja, hogy úgy a földmivélsügyi miniszterhez tett felterjesztés sürgős elintézését, mint az erdélyrészi (székelyföldi) kirendeltséghez küldött átirat ellátását a bizottság szorgalmazza. A bizottság azonban egyszerűen tudomásul vette a jelentést.

A jelentések után több magánpanaszt, felebbezést és kérést tárgyalt a bizottság.

E tárgyalásokból azt a közérdekű tanulságot merítettük, hogy vármegyénk területén alig van köz- és erdőbirtokosság, mely közgyűléseit a törvényben előirtak szemellett tartásával hívná össze.

Minden egyes közgyűlést ugyanis tizenöt nappal megelőzőleg, a tárgysorozat feltüntetésével, írásbeli meghívó kibocsátásával kellene összehívni. Mert ha nem így történik, szabálytalanság címén — felebbezés esetén — a közigazgatási bizottság feltétlenül megsemmisíti a hozott határozatokat.

Mint érdekes esetet említjük meg, hogy Szabó János kápolnásfalvi lakostól telepedési díjat követel az ottani képviselőtestület, holott az illető már vagy 30 évvel ezelőtt költözött a községbe. Az előadó főjegyző véleménye szerint, ha Szabót a díj megfizetésére köteleznék, akkor az összes lakosságtól lehetne annyira erővel községköteléki díjt szedni. A felebbezést, mint elkésett elutasították, de azért figyelmeztetik az előljáróságot, hogy ha felhajtja a díjt, Szabó polgári peres uton vizsgálhatják.

Több tárgy elintézése után a gyűlés véget ért.

Iparoktatás az 1906—1908. évben.

Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter „Az iparoktatás az 1906—1908. években” címen művet adott ki, mely az iparoktatás utolsó három évi történetére vonatkozó összes adatokat és fontosabb rendeleteket tartalmazza. A munka előszavát Szebenyi József államtitkár írta. Fejtetve az iparos osztály képzésének jelentőségét és az utolsó három évben a felnőtt iparosok képzésére irányuló jellegzetes tevékenységet, meglepő elismeréssel méltatja az iparoktatási személyzet összhangzatos munkásságát.

A munka mely két térképen és hat grafikonon ábrázolja a legjellemzőbb adatokat, tíz fejezetben ismerteti az iparoktatás három évi történetét és két fejezetet szentelt a szervezeteknek és a legfontosabb elvi jelentőségű rendeleteknek.

Az iparoktatás költségei az utolsó négy évet illetőleg a következők: 1905-ben 3,920.628, 1906-ban 4.115.017 K, 1907-ben 4,576.466 K, 1908-ban 5,086.139 K volt ez a költség.

Az iparos tanonciskolák száma az 1907—1908 tanévben 484 volt, ezek közül 443 községi, 19 állami, 2 felekezeti és 22 gyári, illetőleg társulati. Az utolsó három évben 34 új iskola létesült, ezeket az idén 90.740 tanuló látogatta. Három év alatt az emelkedés 23.443 tanuló. A gyakorlati irányú iparoktatási intézet működését illetőleg a munka az

új szervezet megalkotása óta a fokozatos fejlődést feltűntető összes jellemző adatokra kiterjeszkedik. Az 1907—8 tanévben — csak az állami intézményeket véve számításba — hat kézműves iskola, 18 ipari szakiskola, 4 felső ipariskola, 1 nőipariskola és 3 technológiai iparmúzeum szolgálta a gyakorlati irányú iparoktatást; ezek népessége 12.361 tanuló volt, ami a tanulók számának 468 százalékkal való emelkedését jelenti.

Igen fontos fejezete az iparoktatási intézetek fejlődéstörténetének a végzett tanulók gyakorlati alkalmazása terén szerzett tapasztalatok. A végzett tanulók gyakorlatban való elhelyezkedéséről nyújtott adatokban rejlt tanulságok azt látszanak mutatni, hogy az ipariskolák és a gyakorlati élet között mélyebbrelható kölcsönhatási folyamat megy végbe. Az ipari tanfolyamok az ipari gyakorlatban levő felnőtt munkások és első sorban a kisiparosság továbbképzését vannak hivatva szolgálni.

HIREK.

— Lapunk mai száma — az ünnepre való tekintetből — egy nappal korábban jelent meg.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy a m. kir. postahivataloknál közelebből a sok nagyságos, méltóságos, Nagyméltóságú címezésű levelek között — egy tekintetes címezésű is láttak;

mondják, hogy a jegyzők jubileuma napján egyetlen részeg embert sem láttak;

mondják, hogy a jegyzői egyet története nem hangulat szerint íródott;

mondják, hogy az őszi és téli női divat egyetlen vaskeletet sem hagy a férjek számára;

mondják, hogy a libáni posta újabb elnevezése — libaposta lesz;

mondják, hogy az iskolai füzetek beszerzésénél monopolizálásról szó sem lehet;

mondják, hogy a helyi kézművesi ölező iskolai füzeteket minden intézetben hazafias örömmel fogadták és készséggel bevezetik.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

— Kossuth Ferenc itthon. Váratlanok, legkevesebb koraiak azon értesülések, hogy a király Lukács László közvetítésével kívánna az országgyűlési pártokkal tárgyalni a válság megoldása kérdésében. A kabinet helyén van, ő felsége bizalmát soha el nem vesztette és a kibontakozást nemcsak, hogy alkotmányos, de a természetes rend szerint is a kabinet által kívánja ő felsége megoldani. Kossuth Ferenc bizonyosan a válságra való tekintettel megszakította karlsbadi kuráját és jövő szerda helyett, a mint tervezte volt, már tegnap délután 1 óra 40 perckor Budapestre érkezett, hogy a kabinet további elhatározásaiban részt vegyen.

— A harmadik vonatpárt — mint értesülünk — folyó évi október elsejére most már csakugyan beállítják. Az állomáson serényen folynak a szükséges építkezések, sőt a mozdonyház immár tető alatt is van. A menetrend egészen új beosztást nyer. Reggel 4.48 perckor indul — az első vonat, a második délután 2.30 és a harmadik 7.38 perckor este. Ide érkezik reggel 7.23, d. u. 1.42 és este 10.09 perckor. Az összes csatlakozások Segesváron és nem Héjjasfalván lesznek. Ami azért is előnyös, mert úgy a délutáni, mint az estéli vonatok utasainak több óráig kell Segesváron várakozniok, hogy tovább utazhassanak.

Tankönyvek, iskolai felszerelések, megérkeztek és kaphatók B E T E G H P A L könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

— **Egy alezredes halálos balesete.** Pár nappal ezelőtt futótűzként terjedt el a szomorú hír, mely szerint Nagy Rezső alezredes, a székelyudvarhelyi 82-es zászlóalj igazgatója, közúti balesetben és szeretetben állott parancsnokát a Medgyes környékén tartott gyakorlatokon, végzetes baleset érte. Az eset — hír szerint — úgy történt, hogy Nagy alezredes, mint zászlóaljparancsnok a tüzerüteg között parancsokat osztva lovagolt. Lova elbotlott, az alezredes egyensúlyt veszítve előestét fejjel egy ágyura. Súlyos koponyarepedést kapott s pár óra múlva meghalt. Nagy Rezső alezredes székely ember volt, Székelykeresztúron született. Igen szerette a székely fiukat; derék katona volt ő maga is. Szerencsétlen halála az egész városban mély részvételt keltett.

— **Fegyelmi bíróság.** A közigazgatási fegyelmi választmányba Kulcsy Ernő eltávozott tanfelügyelő helyére, a tegnapi közigazgatási ülés R h e d e i János hivatalvezető kir. s. tanfelügyelőt választotta meg egyhangulag.

— **A jegyzők jubiláris hangversenye** szombaton, a hó 4-én este fényesen sikerült. Dr Paál Árpád főjegyző humoros felolvasását zajos tetszéssel fogadták, ugyancsak Kiss Károly atyhai jegyző kiválóan sikerült szavatelát, valamint Horváth József, Péterfy István, Kádbé József és Paál Sándor énekvártettjét is. Az estély fénypontja természetesen Dr Vajda Emil tanár hegedűjátéka volt, amely Kertész Albertné művészi zongorakíséretével valóssággal magával ragadta a közönséget. Ezt követte Kertészné „Szép a tavasz” című műnének Horváth József ref. kántor által történt bravuros előadása a szerzőnő zongorakíséretével. Kertészné a mily nagytudású zongorajátékos, épen oly jeles komponáló tehetséggel van megáldva. Zenedarabjait nemcsak idehaza, de már a külföldön is szívesen fogadják a kiadók. Nem hencegés, feltűnni vágyással, de igazi magas képzettséggel hódít. Valóban megérdemelte tehát azt a nagyszerű ünnepeletést, melyben dr Vajdával együtt részeseült. Műsor után vidám táncmulatság következett, melyre egészen csinos táncrenddel is kedveskedett a gondos rendezőség. A táncrendet lapunk könyvnyomtató- és könyvkötő-intézete állította elő, igen rövid idő alatt, általános meglepedésre. A mind végig kedélyes mulatság a reggeli órákban ért véget.

— **Tanítói nyugdíjügyi bizottság** megválasztása iránt tett előterjesztést kir. tanfelügyelőnk a közig. bizottságban. A bizottság a maga részéről Sándor Mózes kir. tanácsos, nyug. tanfelügyelőt, Dr Sebesi János alispánt és Dr Lengyel József vármegyei tisztii főorvost küldötte ki. Együttal megkeresik az illetékes egyházi hatóságokat is, hogy megfelelő számú képviselőikről szintén gondoskodjanak.

— **Ugron merénylője betörő volt.** Hirt adtunk minap Demeter Zakariás fenyédi lakos, Ugron Gábor egykori merénylőjének végzettszerű haláláról, melyet majdnem az összes fővárosi és vidéki lapársaink leközlöttek utánunk. A veszedelmes ember nemcsak merész verekedő, hanem — a mint most kiderült — notorius betörő tolvaj is volt. Ilyes Mihály őrsvezető és Kocsis Mihály csendőr öt napi fáradságos nyomozás után megállapította, hogy nem kevesebb, mint hat esetben elköve-

tett betöréses lopás büntényével vult más világra Demeter Zakariás — büntetlenül. A híressé vált gonosztevőnek cinkostársai is voltak. Azok pedig még életben vannak s így az igazságszolgáltatás kezét nem kerülhetik el. Egyik főbűnös az elhalt Demeter felesége szül. Feleki Anna, aki — úgy látszik — tudta, hogy az ura milyen uton szerezte a sok ágy-, ruha- és ételneműt, borotvát, asztalterítőt s más egyebet, melyeknek egyrészt leszállított áron egyik-másik vevőnek eladták. Így Csiki P. Mózesné fenyédi lakos többször vásárolt tőlük lopott holmikat, nemkülönben Bartha Jánosné szül. Szász Róza is, ki a zetelaki határrezsben lakik. Nagy Ferencné szül. Tózsér Anna kadicfalvi lakos is vett ágytakarót egyik hajnalban Demetertől. Majd azt is megállapította a nyomozó csendőrség, hogy a lopásoknál kettő dolgozott. Demeter Domokos székelybetlenfalvi lakos tanuk előtt beismerete, hogy folyó év tavaszán: Pálfi Mózes máréfalvi, Csender András küküllőkeményfalvi, özv. Major Lőrincné székelyszentkirályi és Szabados József patakfalvi lakosok kárára a lopásokat Demeter Zakariással, ő neki nagybátyjával követték el. Míg bátyja a szobákat hamis kulccsal kinyitotta, a lopott holmikat kihordotta, addig ő a bátyja forgópisztolyával kint őrt állott. Kérdésre kijelentette, hogy ha esetleg valaki elébe került volna, feltétlenül lelövi. A Patakfalváról lopott hámoz árából 12 koronát kapott részvételi díj fejében. Hogy a hámozat bátyja kinek adta el, azt nem tudja. A vizsgálat a bűnösök és bűnrészesek ellen folyamatba van.

— **Eljegyzés** Csikutsnádi Ince Dénes kir. járásbíró eljegyezte hatolykai Pap Irmuskát, hatolykai Pap András főgimnáziumi tanár és neje csikszentmártoni Nagy Anna leányát Csiksomlyón.

— **Felremagyarázás.** Lapunk ez évi 65. számában „A városi tanács védekezése” cím alatt megjelent közleményünket némelyek jónak látták felremagyarázni és úgy tüntették fel, mintha mi Soó Domokos h. polgármestert és Dr Pál Ernő tisztii ügyészt valamely irányban vádolni kívántuk volna. Kijelentjük, hogy ilyesméről szó sem lehet, mivel mi a nevezett köztisztviselőket állandóan korrekt, egyenes és jellemes embereknek ismertük, annak ismerjük mai napig is. Szándékunkban sem lehetett tehát, hogy őket panamázással vádoljuk.

— **Darabontok dédelgetése.** Ugy látszik, az erdélyrészi városoknak közös nyavalyája a darabontok dédelgetése. Most Kolozsvárról vesszük a hírt, hogy ott a város fogatán kocsikázik br. Feilitzch Arthur volt darabont miniszter ur ő fő-főkegyelmessége minden dében. Most aztán kutatják, ki lehet az a nemeslelkű és — előrelátó ipse, a ki így udvariaskodik Kolozsvár nagy Arturjával, sőt a legközelebbi városi közgyűlésen kellemetlen kis interpelláció is léssen ebből.

— **Pálinka eladása engedély nélkül.** Felmerült esetből kifolyólag elvi jelentőségű határozatban mondotta ki a pénzügyminiszter, hogy a saját tulajdönt képező telken termelt gyümölcsből (anyagból) idegen üstön kifőzött pálinka nagyban eladható pénzügyigazgatósági engedély nélkül. Ez az elvi döntés a magánfelek ál-

tal vásárolt gyümölcsből nyert pálinkának nagyban való eladását nem érinti s így ehhez a pénzügyi hatóság engedélye szükséges.

Munkásbiztosítás.

Teljes munkaképtelenség esetén a járadék, mint teljes kártalanítás a biztosított évi munkakeresményének rendszrint csak 6 százalékában állapítható meg, a munkaképesség részleges csökkenése esetében pedig csak a teljes járadékhoz az a hányada, mely az elveszett munkaképességnek megfelel. (Á. Mb. H. 8688—909. sz.)

Ha a munkaadó alkalmazottjának gyógykezeléséből felmerült költségeinek megtérítésére a kerületi pénztárral szemben igényt támaszt, a jogvita elbírálása az 1907. évi XIX. t.-e. 66. §-ában említett eset kivételével — nem a választott bíróság hatáskörébe, hanem a rendes bírói utra tartozik. (Kereskedelmi Miniszter 39.950—909. sz. elvi határozata.)

Kiadja: Betegh Pál villamotoros könyv- és újsághirdető intézete.

Zene- és műének tanfolyam!

Alólírott úgy, mint az előző években az idén is folyó év szeptember havában kezdi meg a zene- és műének tanítását, hol kezdők és haladók könnyen felfogható módszerem alapján zongorán, hegedűn, cimbalmon, citerán és a magasabb műenekben alapos oktatást nyerhetnek.

Beiratkozni lehet már f. évi szept. 4. ikétől kezdve.

Schaffent Erigyesné, szül. Baku Katalin. Székelyudvarhely, Petőfi-u. 13.

Magyar feltalálók olvassák el szabadalmi hivatal elnökének levelét, melyet a Magyar Tudományos Akadémiához intézett a magyar feltalálók érdekében. Kiváncsra e levél szövegéről szövegét díjtalanul megküldi Molnár Ödön mérnöki irodája Budapest, VII. Erzsébet körút 30. Telefon szám 119—00

Üzlet- és italméresi helyiség bérbeadása.

Farczád község háza, melyhez italméresi jog van engedélyezve, két utcára nyíló üzlethelyiség, egyik bolt, másik koresmahelyiség 2 szoba, nyári és téli konyha, pince, valamint istálló, kert és udvar — 1909. évi szeptember hó 20-án d. u. 2 órakor Farczád község házában 6 (Hat) egymásután következő évre nyilvános árverésen haszonbérbe adatik a legtöbbet ígérőnek.

Kiküldési ár évenkénti 800 koro-

nában van megállapítva, amelynek 10 százaléka bánatpénzül leteendő. Zárt-ajánlat nem fogadtatik el. Részletes feltételek a köjegyzői irodában megtekinthetők.

Farczád, 1909. augusztus hó 31. Vajda Ferenc Incze Pál. köjegyző közs. bír.

BORI!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőné!

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Markó István

uri-dívat szabómeister Székelyudvarhelyi, Deák-tér (Gaborapiac), a kir. pénzügyigazgatóság mellett, ajánlja legnagyobb választékú hazai és külföldi szövetekből berendezett raktarát, illetve minta-kollekcióját a n. é. közönség figyelmébe. — Mérték után készít dívatos, a legkényesebb igényeknek megfelelő őröltönytök

jótállás mellett, részletfizetésre is.

Magyar kir. államvasutak. Üzletvezetőség Kolozsvárt 30823 III. szám. Igazgatóság. Hirdetmény.

Kolozsvár állomás raktár helyiségének tulszofaltsága miatt az ezen állomásra érkező mindazon kocsirakományi szállítmányokra, melyek fedett rakhelyen való tárolást igényelnek: az Üzletszabályzat 69. §. és Kereskedelemügyi Miniszter Ur Önagyméltósága f. év július 17-én kelt 56755. sz. felhatalmazása alapján.

1. A díjszabás szerű fekbért kétszeresére felemeljük.
2. A díjszabás szerű fekbérmentes időt felére leszállítjuk.
Ezen intézkedés f. évi szeptember hó 1-től további intézkedésig marad érvényben.
Kolozsvár 1909 augusztus hó 24.
AZ ÜZLETVEZETŐSÉG.

Tanulónak ügyes fiut fizetéssel azonnal felvesz Betegh Pál könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt.

IZÉSI JO KIVITEL! MÉLTÁNYOS ÁRAK!

DIVATOS-EKSZEREK

FÜLDÉVALÓK, KARKOJOK, NYAK ÉKEK, GYÜRÜK, MELLTUKOROK, KANCSOK, SZUSZUK, ÉVŐSZAKOZOK, EZUSZ DISZTANZÁK, LEGNA, GYÖBB VALÁSZTEKA ÉS KESZTÉZÉSI FORRÁSOK

ZIRNER TESTVÉREK

UTODA SZTY MUGO BUDAPEST, IVVÉZSI-UTCA 5. SZEMBEN A KRISTOFFERRELI PORTOS CZINTE UTELJUNK!

ALAPITVATOTT 1854-ben

HELLŐ BIZTOSITIM MELLETT VIDÉRE ISSZIVISEM HULLOK VALÁSZTEKOT.

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint gázs-jelentések, ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál villamos tüzemre berendezett könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Vidéki megrendeléseket azonnal elintézi.